

Experti z MENDELU hodnotili kvalitu nově vyšlechtěných druhů třapatkovek

7.9.2023 - Helena Pluháčková | Mendelova univerzita v Brně

„Dalo by se říct, že rostliny s jednoduššími květy mají účinných látek o něco více,“ řekla o nových klonech třapatkovek Helena Pluháčková z Agronomické fakulty, která se ve spolupráci s kolegyněmi z Akademie věd ČR poslední tři roky věnuje hodnocení kvality z hlediska obsahu účinných látek.

„Od konce 20. století pozorujeme boom zahradnických genotypů léčivých rostlin, které jsou něčím zvláštní. Ať už jde o různé máty – čokoládovou, skořicovou – šalvěje s panašovanými listy nebo právě třapatkovky v mnoha barvách. Je to velký trend – teprve nyní ale konečně začínáme řešit i to, že tyto nové okrasné druhy nemusí obsahovat účinné látky, které známe z původních rostlin,“ vysvětlila Pluháčková. I když tedy bylina, kterou si člověk přinese domů, pěkně voní, nemusí nutně obsahovat esenciální oleje nebo fenolické látky, které stojí za jejím léčivým účinkem.

Spolu s kolegy pracovala Pluháčková na zhodnocení několika stovek genotypů třapatkovek. *„Ukazuje se, že některé genotypy jsou z hlediska obsahu účinných látek vhodné spíše z natě nebo květů, jiné pak z kořene,“ řekla. Původní druhy jsou ale podle vědkyně z MENDELU obecně stále stabilnější. „Ty původní genotypy třapatkovek jsou opravdu nejobsažnější. Velmi ale záleží na podmínkách pěstování, které ovlivňují tvorbu sekundárních metabolitů. Svou roli hraje počasí, kvalita půdy nebo různá napadení chorobami či škůdci,“ popsala Pluháčková.*

Nově vyšlechtěné třapatkovky se pyšní mnoha barvami. *„Jsou krásně plnokvěté, růžové, oranžové, někdy i v kombinaci s točenými okvětními lístky. Některé navíc medově voní, což láká hmyz, protože nejde o typickou bylinnou vůni,“ přibližuje vědkyně. Podle ní by se z takto odlišných třapatkovek dal vytvořit i samostatný záhon. „Výhodou je, že jsou schopné kvést v různou dobu a v různých výškách. Navíc jsou poměrně nenáročné na vláhu, využívají se proto i v městských výsadbách. Dokážu si proto představit krásný záhon, který podpoří biodiverzitu a navíc si z něj občas budu moct odebrat i nějakou rostlinu pro získ účinných látek,“ řekla.*

Většinu vzorků na rozbor získala Pluháčková přímo od kolegů z Průhonice nebo Lednice, některé pak pěstovala sama na univerzitní Polní pokusné stanici v Žabčicích. *„Nečekala jsem, že se tam vzhledem ke specifickým podmínkám bude léčivkám dařit, ale letošní sklizeň mě opravdu mile překvapila,“ řekla. Právě terénní práce předchází veškeré činnosti v laboratoři. „Je za tím poměrně dost dřiny. V laboratoři se pak věnujeme extrakci, aby se daly analyzovat účinné látky. Mimo jiné se snažíme upravovat v současnosti používané metody tak, aby méně zatěžovaly životní prostředí, nebo také šetřily vodu a energii,“ vyzdvihla Pluháčková.*

Její kolegové ze Zahradnické fakulty MENDELU se v rámci výzkumu věnovali hodnocení klonů třapatkovek po stránce okrasné, tedy jejich morfologických a estetických vlastností. Společně teď vědci pracují na vydání odborné publikace.

Než se nové druhy třapatkovek dostanou na záhony zahrádkářů, ale nějaký čas ještě potrvá. *„Většinou celý proces trvá i dvacet let,“ dodala Pluháčková.*

<https://mendelu.cz/experti-z-mendelu-hodnotili-kvalitu-nove-vyslechttenych-druhu-trapatkovek>